

BALLAI LÁSZLÓ

Pat Magyarországon

© COPYRIGHT 2005, BALLAI LÁSZLÓ. MINDEN JOG FENNTARTVA.

MEGJELENT AZ „EZREDVÉG” IRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALOMKRITIKAI FOLYÓIRAT
XV ÉVFOLYAM, 6-7. (2005. JÚNIUS-JÚLIUSI) SZÁMÁBAN.

EZ A MŰ AZ ÍRÓ HONLAPJÁRÓL, A [HTTP://WWW.VASAROS.COM/ART/BALLAI/](http://www.vasaros.com/art/ballai/) OLDALRÓL SZÁRMAZIK. A SZÖVEG
BÁRMINEMŰ MEGVÁLTOZTATÁSA, VALAMINT KERESKEDELMI CÉLÚ SOKSZOROSÍTÁSA CSAK A SZERZŐ KÜLÖN, ÍRÁSBELI
ENGEDÉLYÉVEL LEHETSÉGES. E-MAIL: BALLAI@VASAROS.COM

(P) 2005, BY [VASAROS DOT COM](http://www.vasaros.com)

Amikor legutóbb New Yorkban megfordultam a *Greekben*, és Pat Lendvay belefűjt a klarinétjába, majdnem kiejtettem a kezemből a Side Caros-poharat. A hajam tövétől a gerincvelőmön át a talpamig végigbizsergett az Érzet. Úgy áhítozom rá, mint az ópiumszívó a mákonyra. Csak míg amaz, ha üggyel-bajjal is, de megveheti az anyagot, én egyre ritkábban tapasztalhatom meg a hangszerből kibuggyanó tiszta csodát. Talán, mert dzsesszmenedzserként túl sok mindent hallok, vagy a mai muzsikusok már túlságosan a technikára koncentrálnak, vagy mert – öreg vagyok. Persze nem olyan öreg, mint Pat Lendvay, aki még Benny Goodman-nel játszott együtt. Még a mester életében kezdtek suttozni, hogy Pat nála is jobban fűjja, de hát az ember nem ad az ilyen szóbeszédre – a profizmus átka. Persze sokszor hallottam lemezről. Mindannyiszor úgy gondoltam a recsegés-ropogáson keresztül, hogy egyszer élőben is meg kellene hallgatni, de valahogy a dolog mindig elmaradt. A *Greekben* ücsörögve, miközben Pat zenéjétől olvadoztam, furdalni kezdett a lelkiismeret. Milyen huszadrangú zenészekre fecséltem én az időt hatvanöt éves koromig? Micsoda ökor vagyok, hogy Patet nem szerződtettem le Magyarországra. A Sportarénát meg lehetne vele tölteni, és rászervezni az amerikai tévét, sajtót. Világszenzáció! Pat újra otthon! Vagy Pat újra Budapesten? Egyáltalán budapesti? Mit számít az? A játéka számít! Izgatottan vendéglátómhoz fordultam. Bili Kertészhez.

– Tavaly már járt otthon – mondta Bili. Öreg róka, akárcsak én. Sok mindent szervezünk együtt. Ó Amerikából ugrik haza. Én innen utazom oda. Melyikünknek jobb? Aki gyakrabban érzi azt a bizonyos bizsergést, amit most bennem éppen Pat klarinétjának rezgése kelt.

– Az lehetetlen – ellenkeztem. – Tudom, hogy megjelent róla egy könyv, át is futottam, de hogy Budapestre látogatott volna...

– Pedig éppen a könyvbemutatóra ment el.

– Mikor is volt az?

– Májusban.

– Hát persze, tavaly májusban én éppen itt voltam. Nem is itt, hanem Seattle-ben. És koncertet is adott?

– Úgy volt, hogy ad, de végül is a könyvbemutató miatt lemondta.

– A könyvbemutató miatt? Nem értem.

– Én sem – mesélte Bill – Teljesen szokványos könyvbemutatónak ígérkezett. A Schubert zeneműboltban csak úgy tolonganak az érdeklődők. Kicsit kellemetlen, hogy Pat alig fér be. Valaki még rá is kiabál, hogy mit tolakszik.

„Kérem, engedjék meg, hogy bemutassak valakit, akinek rég itthon volna a helye, de mégsem volna helye itthon, ha nem megy innen el – mondja a könyv fordítója, egyben az esemény moderátora – Pat Lendvay az, aki nem számít a dzsessz klasszikusai közé, noha Benny Goodman zenekarának oszlopos tagja volt, s akiről így nyilatkozott Benny: »Jobb szeretem, ha Sachmóval lép fel, mert akkor nem az én játékomhoz hasonlítják.« Nos, kedves közönségünk, fogadják szeretettel Pat Lendvayt.”

Gyér taps, lelkesedés.

„Bizony, nem könnyű dolog egy ilyen zenei kiválóságnak leülni, hogy most mesélje el szépen az életét, hogy is volt ez, Pat?”

Pat reflexszerűen a klarinétjáért nyúl Némi zavarral konstatálja, hogy nem lóg a nyakában. Feltalálja magát: „Ez a mozdulat az életem.”

Kitörő taps.

„Egy szép napon megkeresett valamelyik kiadó embere, hogy könyvet szeretne írni rólam. Mások is kerestek már effélével. Kérdeztek a gyermekkoromról, apám foglalkozásáról, a politikai nézeteimről, a gimnáziumi barátnőmről. Tudják, mint amikor a fodrásznál minden nyisszantás után megkérdezik, ennyi elég, vagy vágjanak még? Különösen hátul Mit mondjak, mennyit vágjon hátul?”

Burjázó nevetés.

„Az a fodrász, aki csak annyit mond, kérem, uram, foglaljon helyet. És akkor megcsinálja a frizurát. Meg is kérdeztem Mr. Hradetzkyt, mit segíthetek én, aki a klarinéton kívül egyébhez nem értek? Ha egyébhez nem értek, hát játsszam neki valamit. Mr. Hradetzky a játékom után sokáig hallgatott. Majd elnézést kért, hogy ennyi ideig lopta az időmet, de valami észvesztő különbség van a lemez és az élőzene között. Igazából már az elektronikus hangosítás is torzít a koncerten. Gyanakodni kezdtem. Talán ön nem is író? Szakmabéli, akit kémjáratban küldtek ide?”

Nagy nevetés.

„Miért, kérdezte Mr. Hradetzky, mit csinálnak az írók? Mindenfélét kérdeznek, amelyre én sem tudom a választ, mondtam neki. Nos, felelte erre Mr. Hradetzky, akkor ő nem író, de arra kér, valahányszor eljön hozzám, hogy a készülő könyv egy-egy fejezetét bemutassa, játsszam neki. Hetente egyszer eljött, elhozott egy fejezetet, amelyet én nem olvastam el, és meghallgatta a játékomat, amelyről soha nem nyilatkozott, csak megköszönte.”

„Talán nem is olvasta az önről szóló könyvet, Pat?” – kérdezte a fordító.

Kitörő nevetés.

„Csak akkor voltam hajlandó elolvasni, amikor kész volt. A szabóhoz is akkor megyünk próbára, amikor már voltaképpen kész az öltöny, nem a tűbefűzésre. És megdöbbenett, hogy Mr. Hradetzky mi mindent kibányászott a múltamból, amire már magam sem emlékeztem, sőt, meghatódtam. Amikor rákérdeztem, hogyan művelte ezt a csodát, csak annyit válaszolt, a zeném mutatta meg neki, merre keressék az archívumokban.”

„Mit szólt ahhoz, hogy Hradetzky a klarinét Hrabaljának nevezte önt?”

„Nos, ez volt az egyetlen dolog, amire rákérdeztem, hogy ki az a Hrabal. Mr. Hradetzky, aki cseh származású, nagy figyelemmel kísérte a csehszlovákiai irodalmat. A kortársak közül Bohumil Hrabal munkásságát tartotta a legnagyobbra. Az ő olvasása közben hasonló zsongító, végtelenségbe andalító hangulatot érez, mint az én játékom közben. Mindkettőnk előadásában el-eltűnik a téma, mint a bűvópatak, hogy majd váratlan erővel bukkanjon fel, de mindig valami fátyolossággal – szordínóval.”

Vastaps.

„Kedves hallgatóink, kedves barátaink, köszönjük, hogy eljöttek, Pat Lendvay nagy örömmel dedikálja önöknek a könyvét.”

Az emberek kezdenek felállni Ekkor egy hang: „De Hrabal besúgó volt!”

Néhányan megtorpannak, egy-két ember visszaül, sokan a kijárat felé igyekeznek.

„Mit mondott, uram?” – kérdezi értetlenül a fordító.

„Hallotta azt maga jól. És Magyarországon mindenki tudja, mit jelent ez” – ordít az előző hang.

„Én nem tudom, mit jelent ez” – tiltakozik valaki.

„Ne haragudjon, de ez a megjegyzése hogyan kapcsolódik a...” – próbálkozik a fordító.

„Tudja maga azt jól!” – dörren a válasz.

„Mit mond?”

„Ki beszél egyáltalán?”

A gyérülő sokaságból kibontakozik egy vastag állú, kockás kalapot viselő alak.

„Igen – erősíti meg a háta mögött valaki. – A Hrabal tényleg besúgó volt.”

„Nem véletlen – mondja a vastag állú. – A dzsesszenészeket pedig a maffia alkalmazta. Azt szeretném megkérdezni Pat úrtól, vagy Lendvay útról, vagy hogy hívják egyáltalán, hogy milyen kapcsolatai voltak az alvilággal?”

A szünet véget ért a *Greekben*. Pat ismét belefújta a klarinétba – a hangszer olyan lágyan szólt, mintha elolvadt volna. Az biztos, hogy még Benny Goodmannél is jobban fújja. Vagy érzékibben. Vagy izgalmasabban. Vagy van a játékában egy kis Közép-Kelet-Európa. A magyar csárdás, a román kolinda. A lassú. Az a szomorúság, amely bármely percben képes ránk törni... Eh, nem tudom megfogalmazni! Sokkal jobban magával ragad, mint Benny.

Elővettem a noteszomat, hogy a következő szünetben egyeztessenem Billel, mikor lép fel legközelebb New Yorkban Pat. Feltétlenül itt kell lennem.

Mert Pat Lendvay többé nem jön Magyarországra.

VÉGE